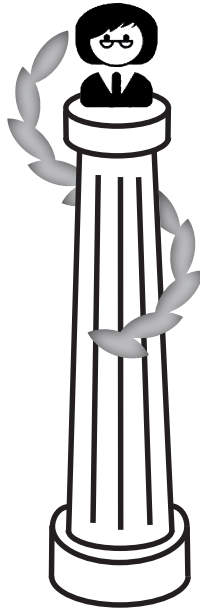

Massimiano Bucchi

Kuinka voitetaan Nobelin palkinto

Suomentanut Laura Lahdensuu

Gaudeamus

Teoksen suomentamista on tukenut FILI – Finnish Literature Exchange.

Alkuteos *Come vincere un Nobel. Il premio piú famoso della scienza* (2017)

Copyright © 2017 Giulio Einaudi editore s.p.a., Torino

Suomenkielinen laitos copyright © 2018 suomentaja & Gaudeamus

Gaudeamus Oy

www.gaudeamus.fi

Kansi: Pekka Krankka

Piirroksset: Harri Haarala

KL 91.81 • UDK 93/99

ISBN 978-952-495-474-7

Painopaikka: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ, Tallinna 2018

SISÄLLYS

I	NOBELIN PALKINNON ALKUTAIVAL	9
	<i>Virheellisestä muistokirjoituksesta tieteen historian merkittävimpään tunnustukseen</i>	
	Väärä muistokirjoitus	11
	Historian kuuluisin testamentti	15
	Nuori insinööri puolustaa testamenttia revolveri kourassa	18
	Ruotsalaiset tutkijat nyrpistävät nenäänsä Nobelin palkinnolle	21
	Viisi vuotta myöhemmin Tukholmassa – joulukuun kymmenes päivä	23
	Median ja yleisön rakastama palkinto	27
	Yli vuosisata palkintoja (ja polemiikkia)	30
II	KUINKA NOBEL VOITETAAN?	35
	Kuinka voittaa Nobel jättämällä lomat pitämättä ja julkaisematta riviäkään	43
	Ei ole Nobelia karvoihin katsominen: maalaislääkäri ja perheenäiti San Diegosta	45
	Koskaan ei ole liian myöhäistä (eikä liian aikaista) voittaa Nobelin palkinto	49
	Pitkä matka Tukholmaan	51
	Unohtumaton viikko	54
III	RAJATON PALKINTO?	63
	<i>Ei politiikkaa kiitos, olemme ruotsalaisia (tutkijoita)</i>	
	Palkinto ilman rajoja vai tiedettä politiikanteon välineenä	65
	Tieteen olympialaiset?	70

Nobel sota-aikana, I näytös: palkitako vaiko ei, siinäpä pulma	74
Hyödyksi ihmiskunnalle: Nobel-voittaja vai sotarikollinen?	78
Nobel sota-aikana, II näytös: ei politiikkaa kiitos, olemme ruotsalaisia (tutkijoita)	83
Kemiaa, fysiikkaa vai lääketiedettä?	87
IV AND THE WINNER IS... NOT HERE!	97
<i>Kuinka Einstein voitti palkinnon, vaikka oli vähällä olla voittamatta sitä koskaan</i>	
Tukholma vuonna 1922 – kävelyretki meren rannalla	99
Bern vuonna 1905: virkamiehen ”salainen” teoreettisen fysiikan toimisto	101
Kelpo kilpakumppani	105
Tukholma vuonna 1922 – Carl Wilhelm Oseenin salainen suunnitelma	108
Palkitut mutta poissaolevat	112
Nobel yhdellä iskulla tai Nobel vuosia myöhemmin. Ehtiikö moni mahdollinen ehdokas kuolla ennen palkinnon myöntämistä?	115
Lobotomioita ja muita turhia toiveita: palkintoja, jotka olisi kenties ollut parempi jättää myöntämättä	119
V KUINKA NOBELIA EI VOITETA	125
<i>Lisen tarina ja muita haamuja</i>	
Lise Meitner matkusti Ruotsiin, mutta ei voittanut palkintoa.	127
Voittajat (vain) etusivun uutisina:	
Edisonin ja Teslan kummallinen tapaus	135
”Unitauti” ja useimmin ehdolle asetettu italialainen	140
Palkinnon upottamat: Primo Levi ja kemian Nobel-palkinto	144
”Historian tärkein valokuva”, joka ei voittanut palkintoa (vai voittiko sittenkin?)	147
”Neljännet henkilöt”: italialainen, joka oli vähällä voittaa kahdesti (kenties jopa kolmesti)	152
”Kolmannet henkilöt”: Ringo Starr -ilmiö	155
Nobel-palkinnon värit ja kaikkein tavoittamattomin haamu	157

VI KAUNISTAVA PALKINTO?	161
<i>Nobel-voittajana olemisen merkityksestä</i>	
<i>"The winner takes it all." Matteus-vaikutuksen ilo ja tuska</i>	163
Tiedeutinen (ja vaimon käsi) etusivulle!.....	167
Langaton mies ja rajaton kuuluisuus	171
Kuinka palkinnosta tulee kuuluisa? Kuuluisuuksia palkitsemalla. .	178
Nobel on ikuinen. Tiedettä maineen ja näkyvyyden rajamailla . . .	180
Nobel ja Sanremo.	187
Ovatko jotkin Nobelit enemmän Nobeleita kuin toiset?	194
VII PALKITUN TIETEENTEKIJÄN OLEMUS	205
Einsteinin kasvot	207
Maallinen kultti	209
Tieteenekijän ruumis ja maalliset jäännökset	214
Ruhtinaat tekevät kunniaa molekyyille: Nobel-palkinto pyhitysrituaalina.	218
"Tiede morsiamena": Tieteenekijöiden ylevä moraalii	227
Nobel-palkinnon kääntöpuoli: laatikot, joita ei Tiedeakatemiassa haluta avata	240
LOPUKSI: NEROJA, SANKAREITA JA PYHIMYKSIÄ	245
<i>Nobelin palkinto ja kuinka se on muokannut tieteen julkisuuskuva</i>	
VIITTEET	252
LÄHTEET.....	262
LIITE. KAIKKI TIEDEALOJEN PALKITUT VUOSINA 1901–2017.....	274
HENKILÖHAKEMISTO	282
KIITOKSET.....	294